

ROSSEGALL

Rossinet, pda. de Rõtova (xxxii, 178.19) que semblarien derivats del cat. *rossí* i *rossa* 'cavall o ruc dolent o moribund'. Tanmateix també aquests poden ser derivats del cast. *rozar* 'artigar': *rozo* «acción de roturar» (ib., 27; DECH, 79b50), gall. i port. dial. *roço* (79a48): hi ha altres llogarets *Roço* a Astúries, *Rozuelo* a Ponferrada, 3 *Rocillo* a Santander; 1 *Rocín* a Badajoz i una aldea *Rocinenjo* a la prov. de Cadis.

ROSSEGALL

'Estimball de troncs', derivat de *rossegar*: DECat VII, 478a58-b14.

Rossegalls, partida antiga de Corsavi, documentada l'a. 1400: «Ripparia vocata aygua de *Rossegals*» (Alart, *InvLC*, s. v. *rocegar*).

Font dels Rossegadors, a Bellestar de la Tinença (xxvii, 128.11). J. F. C.

ROSSELL

Rossell, municipi del Baix Maestrat, situat a la dreta del riu de la Sénia.

DOC. ANT. 1233: *Rosel* (Huici I, 209); 1322: «homines de *Rossello*» (*Llibre de Privilegis de Sant Mateu*, fº 217v; xxviii, 130.3).

HOMONIMS I PARONIMS. *Turó de Rossell*, muntanya de la serralada litoral que domina la platja de Canyelles, dins el municipi de Lloret de Mar (Cor. 1931). *Farga d'en Rossell*, antiga farga de la paròquia de la Maçana, a la dreta de la ribera d'Ordino (Andorra).

Barranc de la Rossella, en el te. de Portell (xxviii, 35 67). *Coll de Rossella*, entre Fogars de Tordera i Tordera (Cor. 1970).

Mas de Rosselles, antic mas del municipi de Piera.

ETIM. El nom de *Rossell* del Maestrat potser es pot explicar per contrast amb el del seu veí Canet lo Roig. Les terres de *Rossell* són d'un color molt més pàl·lid que les de Canet, que són d'un roig pujat, gairebé vermellenc: per això Canet és dit *roig* i *Rossell* s'hauria anomenat 'el ros, rosset'. En el camí de *Rossell* a Canet, ja no lluny del terme d'aquest, hi ha el *Collet Roig*, que vist des de Sant Marc de *Rossell*, en efecte, ja apareix roig (xxvii, 110). J. F. C.

Rossellanos, V. *Ressalany*

ROSSELLÓ

En l'origen RUSCINO, fou el nom d'una petita ciutat ibèrica, situada a la dr. de la Tet, poc més avall de Perpinyà (nom heretat per *Castell-rosselló*, infra). Així ja en Titus Livi, *Ruscino*, *Ruscinonis* (xxi, § 24,2). També en Estrabó *Ρουσικινών*, que aplica el seu nom també a la Tet, posant de relleu el paralelisme entre *Ruscino*, prop de la desembocadura de la

Tet, i de l'estany de St. Nazari, amb *Iliberis* vora la del Tec i els estanys que s'hi formaven en llur grau.¹ D'altra banda hi ha *Roschinus* en Avienus, *Ruscino Latnorum* en Plini; *Ruscinone* i *Riscilone* en el Geògraf de Ravenna (v, 3 i iv, 8).

L'origen del nom no dubtem que és simplement ibèric. Rebutgem les teories que hi voldrien veure un origen púnic (Movers, *Die Phoenizier* II, 644 ss.), tan fantàstiques com la que deriva *Barcino* del nom d'Amílcar *Barca* (amb les quals encara ningú no ha vist mica Longnon: *Noms de Lieu d. l. Fr.*, 10). El que sí que està fundat és l'agermanament amb el no menys ibèric *Bar-cino*: en tots dos l'element *-cino*, *-on*, característic.

Una certa mesura d'anàlisi em sembla lícita en bona crítica comparativa i lingüística. L'element sufixal *-xri* es retroba arreu en el món ibèric: *Ilici (Elx)*, *Ilurci (Lorca i val. Lorxa)*, *Urci, Ilturci* (veg. art. *Lladurs; Tucci, Iptuci, Tabucci* etc.); i l'ampliació amb *-no* és cosa, no sols ibèrica, sinó de tants noms antics del Sudoest d'Europa: *Benehar-num*, *Agin-num*, *Larnus* (riu *Tordera*), *Taurinum* etc. Però pretendre esbrinar el sentit de *RUS-* ja fóra tan poc crític i seriós, com voler esbrinar el d'*Hispania, Roma, Parisii* etc.

Tampoc és possible establir el moment en què *RUSCINO* deixa de ser nom d'un indret petit com *Castell-rosselló*, i es va estenent, com una taca d'oli, a l'entorn, fins a designar la gran comarca i comtat: probablement fou cosa gradual (cf. oposicions i paral·lismes interessants en els arts. *Perpinyà* i *Catalans* < *LACETANI*). Però quan veiem *Rosinol* en la divisió de les diòcesis visigòtiques (*Hist. Regum Francorum* II, 719) o *Ruscellio* en la Vita Ludovici de l'Astrònom princ. S. IX (15 cites d'Alart, *Géogr. Hi.*, 42-45) no hi ha dubte que el procés d'ampliació ja està en marxa.

En el precepte de 816 de Lluís el Piadós, el valor és ambigu, perquè els llocs enumerats són, alhora comtats i ciutats; regulant l'estat jurídic dels refugiats *hispani*: «septem precepta uno tenore conscribere jussi, unum in *Narbona*, alterum in *Carcassona*, tertium in *Rosciliona*, quartum in *Empuriis*, quintum in *Barchinona*, sextum in *Gerunda*, septimum in *Biterris*» (*Cat. Car.*, 421.22): tanmateix és evident que aquí *Rosciliona* es refereix a una àrea força més gran que el Castell de la baixa Tet, i amb no gaire menys diferència que *Barcinona* no és restringeix al Barcelonès.

Encara, doncs, podia haver-hi el doble sentit, però aviat es féu necessari posar-li l'additament *Castell-*, quan es parlà de l'indret i fortalesa. Per ex.: «*Willelmu de Castello Rosillon*» a. 1160 (*InvLC*); 1292: «de *Casteyl Rosseylo*» (RLR IV, 513); 1305: «*Casteyl Russeylo*» (Alart, RLR VII, 47). Ponsich (*Top.*, 49), ja troba *castrum Rossilon* el 914, *castellum Rossilionem* 927, *castrum Russilionense* el 1101, i sovint des de llavors.

És interessant posar de relleu l'extensió i perdurabilitat de l'aplicació conjunta a la Tet i a l'estany, que descabdella Estrabó. Car ja Avienus (o el periple massaiota de c. l'a. 700 a.C.), del que parla és del riu: «*amnis Roschinus*»; *Ρουσικινος ποταμός* en Ptole-